

**«Ռուս-Հայկական համալսարան» բարձրագույն կրթության միջպետական
կրթական կազմակերպություն**

**Հաստատում եմ
Իրավունքի ինստիտուտի տնօրեն
Քալաշյան Մ.Ա.**

«23» հունիսի 2026 թ.
Իրավունքի ինստիտուտ
Институт прав

**Ինստիտուտ՝ Իրավունքի
Ամբիոն՝ Իրավունքի տեսության և Սահմանադրական իրավունքի**

Հեղինակ՝ դասախոս Սարկիսով Հ.Ա.

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՌԱՐԿԱՅԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ

Դասընթաց՝ Ազգային անվտանգության հիմունքները

Մասնագիտություն՝ 042101.00.7 Իրավագիտություն

**Մագիստրոսի կրթական ծրագիր՝ Սահմանադրական իրավունք,
պետության և իրավունքի տեսություն, Գործարարական իրավունք,
Քրեական իրավունք և դատավարություն**

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՆՈՏԱՑԻԱՆ

Հաշվի առնելով Հայաստանի Հանրապետության եւ Արցախի Հանրապետության առջեւ ծագած մարտահրավերները, որոնք իրենց բնույթով գոյաբանական պայքարի ասպեկտներ ունեն՝ անհրաժեշտ է, որ ապագա մասնագետները կարողանան, իրենց մասնագիտական ուղղվածությունների համատեքստում, ոչ միայն համադրեն, այլեւ՝ գիտակցեն Ազգային անվտանգության հիմնախնդիրները:

«Ազգային անվտանգության հիմունքները»՝ Ազգային անվտանգության գիտական եւ գործնական հիմքերի համադրությամբ համակարգ է, որը նպաստելու է ապագա մասնագետի՝ Ազգային անվտանգության վերաբերյալ իմացությունների, հմտությունների եւ ունակությունների ձեւավորմանը իրավաբանական տարբեր ոլորտներում գործունեություն ծավալելու նպատակով: «Ազգային անվտանգության հիմունքները» դասընթացը ենթադրում է ինչպես ընդհանուր սկզբունքների ուսումնասիրություն, որոնց գիտակցված տիրապետումն Ազգային անվտանգության համատեքստում ապահովելու է ապագա մասնագետի, սեփական գործունեության գրագետ կազմակերպումը, տարբեր հարթություններում յուրաքանչյուր գործունեության, գործողության եւ/կամ անգործության համադրում Ազգային անվտանգության հետ, այնպես էլ գործնական հմտություններ (գրավոր եւ բանավոր խոսքի զարգացմանն ուղղված գործնական աշխատանքներ եւ այլն), որոնք ուղղված են արդեն առանձին մասնագիտացումների համատեքստում մասնագիտական ուղղությունների եւ Ազգային անվտանգության հիմնախնդիրների համադրմանը, համեմատական վերլուծությանը եւ այլնին: Դասընթացի շրջանակներում խնդիր է դրված՝ ուսանողի մոտ ձեւավորել Ազգային անվտանգության հիմունքների, հիմնախնդիրների ամբողջական պատկերացում, ինչպես նաեւ նեղ մասնագիտական գործունեության առջեւ դրված գիտական եւ գործնական հիմնախնդիրները համադրել եւ կարողանալ լուծել Ազգային անվտանգության հիմնախնդիրների համատեքստում:

Առարկայի նպատակն է: «Ազգային անվտանգության հիմունքներ» ակադեմիական դիսցիպլինի ուսումնասիրությունը առանձնահատուկ նշանակություն եւ կարեւորություն ունի յուրաքանչյուր իրավաբան-ուսանողի համար եւ նպատակ ունի զարգացնել ուսանողների կարողությունները՝ վերլուծելու եւ համեմատելու Ազգային

անվտանգության հիմունքները, հայեցակարգերը, ինչպես նաև ուսումնասիրելու անվտանգության տարբեր ասպեկտները գլոբալ եւ տեղական մակարդակներում՝ ժամանակակից սոցիալ-քաղաքական փոփոխությունների համատեքստում:

Առարկայի խնդիրներն են: «Ազգային անվտանգության հիմունքները» ակադեմիական դիսցիպլինի հիմնական խնդիրներն են.

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՇՐՋԱՆԱԿՆԵՐՈՒՄ ԼՈՒԾՎՈՒՄ ԵՆ ՀԵՏԱՅԱԼ ԽԴԻՐՆԵՐԸ.

- Ըստ մասնագիտական կրթական ծրարգրի ուղղվածության Ազգային անվտանգության հայեցակարգի վերաբերյալ գիտելիքների ձեռք բերումը:
- Ըստ մասնագիտական կրթական ծրարգրի ուղղվածության ուսանողի առջեւ ծառացած խնդիրներ լուծելը՝ Ազգային անվտանգության համատեքստում, համադրել այդ խնդիրները, ինչպես նաև գիտակցել վերջիններիս հետեւանքները:
- Հաշվի առնելով Ազգային անվտանգության հայեցակարգի մշակման բարդությունը, կարեւորությունն ու բազմաշերտությունը՝ անհրաժեշտ է խորացնել գիտելիքները նաև իրավաընկալման հայեցակարգերում:

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՅՈՒՐԱՑՄԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՈՒՄ ՁԵՌՔ ԲԵՐՎՈՂ ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐԸ ԵՎ ԿԱՐՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՅՈՒՐԱՑՄԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔԸ ԱՊԱՀՈՎՈՒՄ Է ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐԻ, ՀՄՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՈՒ ԿԱՐՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՀԱՄԱՊԱՏԱՍԽԱՆ ՈԱՇ-Ի ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԻՆ:

Իմանա՝

- Ինչ են իրենցից ներկայացնում «Ազգային անվտանգություն», «Ազգային անվտանգության հայեցակարգ» եզրույթները,
- «Ազգային անվտանգության ռամավարության» նորմատիվ բնույթը, տեղը նորմատիվ իրավական ակտերի հիերարխիայում,
- Արցախի Հանրապետության, Հայոց ցեղասպանության ճանաչման եւ Հայաստանյաց առաքելական սուրբ եկեղեցու տեղի ու դերի վերաբերյալ

ընդունված «Ազգային անվտանգության ռազմավարություն»-ներում ամրագրված կարգավիճակների տարբերությունները,

- Հայաստանի Հանրապետության «Ազգային անվտանգության ռազմավարության» 2007 եւ 2020 թվականների առանցքային տարբերությունները՝ ըստ մասնագիտական կրթական ծրարգրի ուղղվածության:

Կարողանա՝

- ինքնուրույն եւ համակողմանիորեն կիրառել մասնագիտական գիտելիքները՝ նոր եւ անծանոթ իրադրություններում, տեսական եւ գործնական իրավական հիմնախնդիրների, հատկապես ազգային անվտանգության հիմնախնդիրների լուծման համար,
- ինքնուրույն գտնել, դասկարգել եւ համակողմանի ու համակարգված մոտեցմամբ, փաստարկված մեկնաբանել օրենսդրական կամ այլ տեղեկատվություն, որն անհրաժեշտ է մասնագիտացման ոլորտում՝ ազգային անվտանգության խնդրի լուծման համար,
- ինքնուրույն օգտագործել գիտական հետազոտության մեթոդները՝ մասնագիտական գործունեություն ծավալելիս եւ ազգային անվտանգության համատեքստում անհրաժեշտ հետազոտություններ իրականացնելիս,
- իրավաստեղծման, իրավակիրառման եւ մեկնաբանման ժամանակ հասկանալ քաղաքական, սոցիալական, տնտեսական, պատմական, անձնային եւ հոգեբանական գործոնները, որոնք կարող են առաջ քաշել ազգային անվտանգության հիմնահարցեր:

ունակ լինի՝

- աշխատել թիմում, ավելին՝ այն ղեկավարելու,
- մասնագիտական գործունեության ընթացքում բացահայտելու Ազգային անվտանգության հիմնախնդիրները, գնահատելու դրանք, ինչպես նաեւ առաջ քաշելու ճիշտ լուծումներ,

- ինքնուրույն ծավալելու լիարժեք մասնագիտական գործունեություն՝ որոնք կուղեկցվեն Ազգային անվտանգության հիմնախնդիրների համադրմամբ,
- աշխատելու այնպիսի միջավայրում, որտեղ մասնագիտական խնդիրները կկարողնա լուծել՝ հաշվի առնելով Ազգային անվտանգության հիմնախնդիրները:

ԴԱՍԱՎԱՆԴՄԱՆ ԵՂԱՆԱԿՆԵՐԸ ԵՎ ՄԵԹՈԴՆԵՐԸ

ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ՏԵՂՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ԾՐԱԳՐՈՒՄ

ԴԱՍԸՆԹԱՅԸ ՆԵՐԱՌՎԱԾ Է ՄԱԳԻՍՏՐԱՏՈՒՐԱՅԻ ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՊԼԱՆԻ ԱՌԱՋԻՆ ԲԸՈԿԻ ԱՌԱՐԿԱՆԵՐ «ՄՈԴՈՒԼՆԵՐ» ՊԱՐՏԱԴԻՐ ՄԱՍԻՆ՝ 3 ԱԿԱԴԵՄԻԱԿԱՆ ԿՐԵԴԻՏ (108 ԱԿԱԴԵՄԻԱԿԱՆ ԺԱՄ) ԱՇԽԱՏԱՏԱՐՈՒԹՅԱՄԲ, ՈՐԻՑ 8 ԱԿԱԴԵՄԻԱԿԱՆ ԺԱՄ ՆԱԽԱՏԵՍՎՈՒՄ Է ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ՊԱՐԱՊՄՈՒՆՔՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ: ԴԱՍԸՆԹԱՅԸ ՆԱԽԱՏԵՍՎՈՒՄ Է ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐԵԼ ԱՌԱՋԻՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐՎԱ ԱՌԱՋԻՆ ԿԻՍԱՄՅԱԿՈՒՄ:

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՏԵՍԱԿՆԵՐԸ	ԸՆԴԱՄԵՆԸ, ԱԿԱԴ. ԺԱՄԵՐ
1.ԱՌԱՐԿԱՅԻ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՄԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԱՇԽԱՏԱՏԱՐՈՒԹՅՈՒՆՆ, ԱՅԴ ԹՎՈՒՄ՝	
1.1.ԼՍԱՐԱՆԱՅԻՆ ՊԱՐԱՊՄՈՒՆՔՆԵՐ, ԱՅԴ ԹՎՈՒՄ՝	16
1.1.1.ԴԱՍԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ	8
1.1.2.ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ՊԱՐԱՊՄՈՒՆՔՆԵՐ, ԱՅԴ ԹՎՈՒՄ՝	8
1.1.2.1. ՍՏՈՒԳՈՂԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐ	
1.2.ԻՆՔՆՈՒՐՈՒՅՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ, ԱՅԴ ԹՎՈՒՄ՝	
1.2.1. ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻՆ ՆԱԽԱՊԱՏՐԱՍՏՈՒՄ	
1.2.2. ԻՆՔՆՈՒՐՈՒՅՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԱՅԼ ՏԵՍԱԿՆԵՐ, ԱՅԴ ԹՎՈՒՄ(ՆՇԵԼ)	

1.2.2.1. ԳՐԱՎՈՐ ԻՆՔՆՈՒՐՈՒՅՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐ	
1.2.2.2. ԷՍՍԵ և ՌԵՖԵՐԱՏՆԵՐ	
ԱՄՓՈՓԻՉ ՍՏՈՒԳՈՒՄ (ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆ, ՍՏՈՒԳԱՐՔ)	Ստուգարք գնահատականով

ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ԾԱՎԱԼԻ ԲԱՇԽՈՒՄ (ԱԿԱԴԵՄԻԱԿԱՆ ԺԱՄԵՐՈՎ) ԸՍՏ ԹԵՄԱՆԵՐԻ ԵՎ ՌԻՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՏԵՍԱԿՆԵՐԻ

ԱՌԱՐԿԱՅԻ ԲԱԺԻՆՆԵՐԸ և ԹԵՄԱՆԵՐԸ	ԸՆԴԱՄԵՆԻ Ը	ԴԱՍԱԽՈՍՈՒ ԹՅՈՒՆՆԵՐ	ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ / ՍԵՄԻՆԱՐ ՊԱՐԱՊՄՈՒՆՔՆ ԵՐ
1	2=3+4	3	4
ԹԵՄԱ 1. Ազգային անվտանգության համակարգը			
ԹԵՄԱ 2. Ազգային անվտանգության սպառնալիքները			
ԹԵՄԱ 3. Ազգային անվտանգության նորմատիվ իրավական ապահովումը			
ԹԵՄԱ 4. Ազգային անվտանգության առանձին տեսակների ապահովման հիմքերը			
ԹԵՄԱ 5. Հայաստանի Հանրապետության Ազգային անվտանգության ապահովման քաղաքականությունը			
ԹԵՄԱ 6. Հայաստանի Հանրապետության իրավական անվտանգության հայեցակարգ (նախագիծ)՝ որպես ազգային անվտանգության առանցքային բաղադրիչ			
ԹԵՄԱ 7. Հայաստանի Հանրապետության			

Ազգային անվտանգության ռազմավարությունների վերլուծություն			
ԸՆԴԱՄԵՆԸ	16	8	8

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԹԵՄԱՆԵՐԻ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ

Ներածություն

«Ազգային անվտանգություն» ակադեմիական դիսցալինի առարկայի եւ օբյեկտի ներկայացում, վերջինիս տեղն ու դերը իրավաքաղաքական համակարգում: Անդրադառնալ նաեւ, թե ի՞նչ մոտեցումներ էին որդեգրել Ազգային անվտանգության ռազմավարությունները՝ Արցախյան հիմնախնդրի լուծման վերաբերյալ:

ԹԵՄԱ 1. Ազգային անվտանգության համակարգը

Ազգային անվտանգության համակարգը: Ազգային անվտանգության համակարգի նպատակները, հիմնական բաղադրիչները, կառուցվածքը, գործառույթները:

Ազգային անվտանգության տեսակները: Անհատը, հասարակությունը և պետությունը որպես ազգային անվտանգության օբյեկտ.

Ազգային անվտանգության ռազմավարությունը՝ որպես ազգային անվտանգության ապահովման հիմնարար փաստաթուղթ:

Ազգային անվտանգության ապահովման պետական ենթահամակարգ. Ազգային անվտանգության ապահովման ոչ պետական ենթահամակարգ.

Արտասահմանյան երկրների Ազգային անվտանգության հայեցակարգերը՝ ԱՄՆ, Միացյալ Թագավորություն, ԵՄ անդամ պետություններ, ՌԴ, Հարավային Կովկաս:

ԹԵՄԱ 2. Ազգային անվտանգության սպառնալիքները

«Սպառնալիք» եզրույթի էությունը: Սպառնալիքների աղբյուրները: Հայաստանի Հանրապետության Ազգային անվտանգության սպառնալիքները:

Հայաստանի Հանրապետության Ազգային անվտանգության արտաքին և ներքին սպառնալիքների հիմնական աղբյուրները:

Հայաստանի Հանրապետության ներքին և արտաքին անվտանգությանն ուղղված իրական սպառնալիքներ:

Ահաբեկչությունն ու արմատականությունը՝ որպես Հայաստանի Հանրապետության Ազգային անվտանգության սպառնալիք:

ԹԵՄԱ 3. Ազգային անվտանգության նորմատիվ իրավական ապահովումը

Միջազգային իրավունքը որպես միջազգային անվտանգության ժամանակակից համակարգի հիմք: Միջազգային պայմանագրերը և միջազգային կազմակերպությունները միջազգային խաղաղության և անվտանգության ապահովման ոլորտում և դրանցում Հայաստանի Հանրապետության մասնակցության փորձը:

Ազգային անվտանգության ապահովման սահմանադրական հիմքերը: Ազգային անվտանգություն և մարդու իրավունքներ: Ազգային անվտանգության բնագավառը կարգավորող օրենսդրություն:

Ազգային անվտանգության մարմինների համակարգ: Բետական իշխանության լիազորությունները ազգային անվտանգության ապահովման բնագավառում:

ԹԵՄԱ 4. Ազգային անվտանգության առանձին տեսակների ապահովման հիմքերը

Պետական և հասարակական անվտանգության ապահովման նպատակները, սկզբունքները, սուբյեկտներն ու օբյեկտները, հասարակական և քաղաքական անվտանգության տեսակները:

Հոգևոր անվտանգություն: Հայաստանի Հանրապետության հոգևոր անվտանգությանը և մշակութային ինքնության, ինքնիշխանության ապառնալիքները: Ավանդական, հոգևոր և բարոյական արժեքների, մշակույթի և պատմական հիշողության պաշտպանությունը: պետական լեզվական քաղաքականություն և Հայաստանի Հանրապետության լեզվական անվտանգության ապահովում:

Էթնո-դավանական հակամարտությունները՝ որպես ազգային անվտանգության սպառնալիք:

Ռազմական անվտանգություն: Հայաստանի Հանրապետության պետական քաղաքականությունը ազգային պաշտպանության և ռազմական զարգացման ոլորտում:

Հայաստանի Հանրապետության ռազմական քաղաքականության առանձնահատկությունները արդի աշխարհաքաղաքական փուլում. Հավաքական անվտանգության հայեցակարգը միջազգային իրավունքում: Հավաքական անվտանգության տարածաշրջանային կազմակերպություններ (ՀԱԲԿ, ՆԱՏՕ և այլն):

Էներգետիկ անվտանգություն: Էներգետիկ աշխարհաքաղաքականության և էներգետիկ անվտանգության տեսական-մեթոդաբանական հիմքերը:

Տեղեկատվական անվտանգություն: Հայաստանի Հանրապետության տեղեկատվական անվտանգության սկզբունքները, նպատակները, սպառնալիքները և դրանց հակազդումը: Կիբեռահարեկչություն: Միջազգային համագործակցություն տեղեկատվական անվտանգության ապահովման համար:

Տնտեսական անվտանգություն: Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական անվտանգության սկզբունքները, նպատակները, սպառնալիքները և դրանց հակազդումը:

Անձնական անվտանգություն: Ազգային անվտանգության հայեցակարգ և էություն՝ ֆիզիկական և հոգևոր անվտանգություն, անչափահասների անվտանգությունը անձնական անվտանգության համակարգում:

ԹԵՄԱ 5. Հայաստանի Հանրապետության Ազգային անվտանգության ապահովման քաղաքականությունը

Ազգային անվտանգության համակարգում կառավարման գործընթացները: Ազգային անվտանգության վրա ազդող պատճառների և գործոնների բացահայտումը: Ազգային ռազմավարական առաջնահերթությունների իրականացման ընթացքում առաջադրված նպատակներին հասնելու և ազգային անվտանգության խնդիրների լուծման համար անհրեժեշտ գործիքակազմը: Հայաստանի Հանրապետության Ազգային անվտանգության ապահովման ուժերը և միջոցները:

Հայտնաբերված սպառնալիքներին դիմակայելու համար համակարգերի հայեցակարգային և նախագծային մոդելավորումը: Պաշտպանական համակարգի մոնիտորինգի և վերահսկման մեթոդները:

ԹԵՄԱ 6. Հայաստանի Հանրապետության իրավական անվտանգության հայեցակարգ (նախագիծ)՝ որպես ազգային անվտանգության առանցքային բաղադրիչ

Հայաստանի Հանրապետության իրավական անվտանգության հայեցակարգում (նախագիծ) ներկայացվում են իրավական անվտանգության սահմանադրական երաշխիքները, Հայաստանի Հանրապետությունում իրավական անվտանգության երաշխավորման հիմնական խնդիրները եւ նպատակները, առաջնահերթությունները, ներքին եւ արտաքին սպառնալիքները, երկրի իրավական անվտանգության մարտահրավերներին դիմակայելու գործում հանրային իշխանության մարմինների անելիքները:

ԹԵՄԱ 7. Հայաստանի Հանրապետության Ազգային անվտանգության ռազմավարությունների համեմատակ վերլուծություն

Ուսումնասիրվելու եւ համադրվելու են Հայաստանի Հանրապետության ազգային անվտանգության ռազմավարությունների կառուցվածքը, փաստաղթերի ընդունման նպատակները եւ ներածությունները, ինչպես նաեւ տվյալ փաստաղթերին կից ուղերձները՝ մի կողմից ՀՀ վարչապետի եւ ազգային անվտանգության ռազմավարության նախագծի մշակման հանձնաժողովի նախագահի (2007 թվական), մյուս կողմից էլ՝ ՀՀ վարչապետի (2020 թվական): Քննարկվելու են դրանց առանցքային նմանություններն ու տարբերությունները:

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՊԱՀՈՎՎԱԾՈՒԹՅՈՒՆԸ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՄԲ

Հիմնական՝

1. «Պետության եւ իրավունքի տեսություն: Ուսումնական ձեռնարկ»/Հեղ. խումբ; Գիտ. խմբ.՝ Ա. Ղամբարյան, Մ. Մուրադյան.-3-րդ լրամշակված հրատ. -եր.: «Լուսաբաց հրատարակչատուն», 2018. – 688:
2. Кардашова, И. Б. Основы теории национальной безопасности: учебник для вузов / И. Б. Кардашова. — 3-е изд. — Москва: Издательство Юрайт, 2023. — 334 с. — (Высшее образование). — ISBN 978-5-534-15789-5. — Текст: электронный // Образовательная платформа Юрайт [сайт]. — URL: <https://urait.ru/bcode/509729>
3. Зеленков, М.Ю. Основы теории национальной безопасности: учебник для студентов вузов / М.Ю. Зеленков. — М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2017.- 295 с. - ISBN

- 978- 5-238- 02801-9. - Текст: электронный. - URL: <https://znanium.com/catalog/product/1028460>.
4. Овчинников, А. И. Основы национальной безопасности: учебное пособие / А. И. Овчинников, А. Ю. Мамычев, П. П. Баранов. — 2-е изд. — Москва: РИОР: ИНФРА-М, 2019. — 224 с. — (Высшее образование). — ISBN 978-5-369-01592-6. — URL: <https://znanium.com/catalog/document?id=342017>.
 5. Савицкий, А.Г. Национальная безопасность. Россия в мире: учебник для студентов вузов / А.Г. Савицкий. — М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2017. - 463 с. 5-238-02307-6. - Текст: электронный. - ISBN 978- - URL: <https://znanium.com/catalog/product/1028891>.
 6. «Ազգային անվտանգության հիմնախնդիրները»: Դասախոսություններ1/ Վ.Կ. Աթոյան. - Եր.: «Տնտեսագետ» հրատարակչություն, 2014, 154 էջ:

Լրացուցիչ գրականության ցանկ՝

1. «ՀՀ ազգային անվտանգության ռազմավարության եւ նորմատիվ իրավական ակտերի կոլիզիաները», Արթուր Ղամբարյան, Հայ-ռուսական համալսարանի Լրաբեր, 3(36)2020:
2. «Երկրի իրավական անվտանգության երաշխավորումը որպես սահմանադրական ժողովրդավարության հաստատման կարեւոր գրավական», Գագիկ Հարությունյան,
3. ՀՀ ԲՆ Դրաստամատ Կանայանի անվան Ազգային ռազմավարական հետազոտությունների ինստիտուտի Ռազմագիտական հանդես 2-3 (52-53) 20072, «Ազգային անվտանգությունը՝ կայուն ժողովրդավարական զարգացմամբ»:
4. «Հայաստանի հին եւ նոր Ազգային անվտանգության ռազմավարությունների համեմատական վերլուծություն»3, Տիգրան Գրիգորյան, «Իրազեկ քաղաքացիների միավորում»:
5. «Նոր մոտեցումներ ՀՀ ազգային անվտանգության խնդրին», Երեւանի Բեռական Համալսարան Սահմանադրական Տնտեսագիտության Գիտավերլուծական Կենտրոն – 2022 թվական:

6. Давтян В. Интеграция в международные транспортные коридоры как главный вызов транспортной безопасности Армении // Армянский политологический журнал. 2015. № 2, с. 129-146.
7. Давтян В. Транспортно-логистическая ситуация на Южном Кавказе: железнодорожные войны // Мировая экономика и международные отношения. 2017. Т. 61, № 7, с. 93-100.
8. Ազգային անվտանգություն. հասկացությունը, էությունը, ձևավորումը, առաջնահերթությունները, Աղայան Ա., Եր., «Նորավանք» ԳԿՀ, 2002, էջ 8-15:
9. «Հայաստանի Հանրապետության Անվտանգության խորհրդի կազմի եւ կառուցվածքի իրավաքաղաքական հիմնախնդիրները»⁴, Հրանտ Սարկիսով, ՀՀ ՍԴ տեղեկագիր 3(107)2022, էջ 129
10. «Անվտանգության խորհրդի նախագահը խորհրդարանական կառավարման հանրապետություններում. Հանրապետության նախագահ՝ թե՛ վարչապետ՝ իրավաքաղաքական հիմնախնդիրները», Հրանտ Սարկիսով, «Արդարադատություն» հանդես, 2023 Հուլիս 1(58), էջ 40
11. «Լաութսին եւ այլք ընդդեմ Իտալիայի»⁶ Մարդու իրավունքների Եվրոպական դատարանի Մեծ պալատի որոշումը (Grand Chamber: Case of Lautsi and others v. Italy):

Նորմատիվ իրավական ակտեր՝

1. Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրություն
2. Հայաստանի Հանրապետության ազգային անվտանգության ռազմավարություն՝ ընդունված 2007 թվականին:
3. Հայաստանի Հանրապետության ազգային անվտանգության ռազմավարություն՝ ընդունված 2020 թվականին:
4. National Security Act of 1947 (USA) («Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների Ազգային անվտանգության մասին օրենք»):

5. Հայաստանի Հանրապետության իրավական անվտանգության հայեցակարգ (նախագիծ):
6. Անվտանգության խորհրդի կազմավորման եվ գործունեության մասին օրենք
7. Արտաքին հետախուզական գործունեության և արտաքին հետախուզության ծառայության մասին օրենք:
8. Պետական սահմանի մասին օրենք:
9. Հատուկ պետական պաշտպանության ենթակա անձանց անվտանգության ապահովման մասին օրենք:
10. Ահաբեկչության դեմ պայքարի մասին օրենք:
11. Ազգային անվտանգության մարմինների մասին օրենք

Էլեկտրոնային ռեսուրսներ՝

1. <http://parliament.am> ՀՀ ԱԺ
2. <https://www.gov.am/am/structure/> ՀՀ Կառավարություն
3. <https://www.primeminister.am/hy/> ՀՀ Վարաչապետ
4. <https://www.seco.am> ՀՀ Անվտանգության խորհրդի գրասենյակ
5. <https://www.mfa.am/hy/> ՀՀ Արտաքին գործերի նախարարություն
6. <https://www.sns.am/hy> ՀՀ ԱԱԾ
7. <https://odkb-csto.org> ՀԱՊԿ
8. <https://www.nato.int> ՆԱՏՕ
9. <https://www.osce.org> ԵԱՀԿ

Հարցեր՝ ուսանողների ինքնուրույն աշխատանքի համար

Հարցաշար՝

1. Ի՞նչ է նշանակում «ազգային անվտանգություն» եզրույթը: Ե՞րբ է այն առաջին անգամ գործածվել, ո՞ւմ կողմից եւ ի՞նչ համատեքստում:
2. Որո՞նք են ազգային անվտանգություն հասկացության հիմնական սահմանումները:
3. Ազգային անվտանգության ապահովման համակարգը՝ էությունը, նպատակները, խնդիրները:
4. Հայաստանի Հանրապետության Ազգային անվտանգության ապահովման սկզբունքները:
5. Որո՞նք են Հայաստանի Հանրապետության Ազգային անվտանգության բնագավառում գործող հիմնարար փաստաթղթերը:
6. Ազգային անվտանգության ռազմավարությունը ի՞նչ իրավական բնույթ (արժեք) ունի:
7. Ինչպե՞ս պետք է լուծել Ազգային անվտանգության ռազմավարության եւ այլ իրավական ակտերի միջեւ առաջած կոլիզիաները:
8. Ի՞նչ է իրենից ներկայացնում Անվտանգության խորհուրդը: Ի՞նչ կառուցվածք ունի Հայաստանի Հանրապետության Անվտանգության խորհուրդը:
9. Ի՞նչ կառուցվածք ունեն մինչեւ այժմ ընդունված Ազգային անվտանգության ռազմավարությունները:
10. Ի՞նչ է ազգային շահը եւ ինչպե՞ս է այն դասակարգվում:
11. Հայոց ցեղասպանություն. ե՞րբ է այն տեղի ունեցել (իրավաքաղական պատմություն): Ցեղասպանության ճանաչման ուղղված գործունեությունը:
12. Ո՞ր պետությունն է առաջինը ճանաչել Հայոց ցեղասպանությունը, մինչեւ այժմ քանի՞ պետություն է ճանաչել: Ի՞նչ նորմատիվ իրավական ակտերով են ճանաչվել Հայոց ցեղասպանությունը:

13. Ինչպե՞ս է կարգավորվում Պետության եւ Հայաստանյաց առաքելական սուրբ եկեղեցու հարաբերությունները: Հայաստանյաց առաքելական սուրբ եկեղեցու տեղն ու դերը Հայաստանի Հանրապետության կյանքում:
14. Ի՞նչ է նշանակում ազգային եկեղեցի: Լաութսին եւ այլք ընդդեմ Իտալիայի Մարդու իրավունքների Եվրոպական դատարանի Մեծ պալատի որոշումը:
15. Պետություն–եկեղեցի փոխհարաբերության համատեքստում ինչպիսի՞ պետություն է Հայաստանի Հանրապետությունը: Մեկնաբանել ՀՀ Սահմանադրության 17, 18-րդ հոդվածները:
16. Ի՞նչ է նշանակում Ազգային անվտանգության սպառնալիք: Թվարկեք և ներկայացրեք մի քանիսը:
17. Որո՞նք են Հայաստանի Հանրապետության Ազգային անվտանգության ապահովման արտաքին և ներքին սպառնալիքները, վերջիններիս հիմնական աղբյուրները:
18. Ի՞նչ է ահաբեկչությունը: Ինչպե՞ս հակազդել:
19. Որո՞նք են իրավական հայեցակարգ ընդունելու անհրաժեշտությունը: Ի՞նչ հիմնական նպատակներ է հետապնդում վերջինիս նախագիծը:
20. Ի՞նչ է նշանակում Հայաստանի Հանրապետության հոգևոր անվտանգությունը: Ի՞նչ սոցիալ իրավական խնդիրներ են առկա:
21. Էներգետիկ անվտանգություն. ի՞նչ է սա, ինչպե՞ս ապահովել այն:
22. Տեղեկատվական անվտանգություն. ի՞նչ է սա, ի՞նչ արդի հիմնախնդիրներ են առկա:
23. Տնտեսական անվտանգություն. ի՞նչ է սա և ինչպե՞ս լուծել վերջինից բխող հիմնախնդիրները:

Խնդիրներ

Խնդիր 1:

ԱՄՆ ազգային անվտանգության հայեցակարգի առանցքային պնդումներից մեկն այն է, որ ԱՄՆ ազգային շահերը վեր են միջազգային իրավունքից:

Առաջադրանք:

Վերլուծեք այս փաստը և ներկայացրեք վերջինիս ազդեցությունը միջազգային անվտանգության համակարգի վրա:

Խնդիր 2:

Հասարակական հարաբերությունների արդի պայմաններում հաճախ իրավաքաղաքական խոսույթ է այն, որ բնիկ ազգության կենսական շահերը պետք է լինեն պետության ազգային շահերի համակարգային տարր:

Առաջադրանք:

Վերլուծեք, արդյո՞ք ճիշտ է տվյալ պնդումը՝ ներկայացնելով «ազգություն», «ազգ» և «Ժողովուրդ» կատեգորիաների փոխհարաբերությունները:

Խնդիր 3:

Հայաստանի Հանրապետության Ազգային անվտանգության 2020 թվականի ռազմավարությունը քննարկվել և իգիտություն է ընդունվել Անվտանգության խորհրդի նիստի ընթացքում, այնուհետև հրապարակվել է Հանրապետության Վարչապետի և Անվտանգության խորհրդի պաշտոնական կայք-էջերում:

Առաջադրանք:

Վերլուծել և ներկայացնել Հայաստանի Հանրապետության Ազգային անվտանգության 2020 թվականի ռազմավարության տեղն ու դերը Հանրապետության նորմատիվ իրավական ակտերի համակարգում:

Ստուգումների անցկացման ձեռն եւ գնահատման չափանիշները:

Խմբային քննարկում.

Նպատակը՝ մտքերի փոխանակում կոնկրետ առաջադրված տեսական հիմնախնդիրների վերաբերյալ:

Գնահատման չափանիշները՝ տեսական պատրաստվածություն, հղումներ հեղինակներին, սեփական կարծիքի հիմնավոր եւ տրամաբանական փաստարկվածություն, ակադեմիական ակտիվություն, գիտական էթիկայի պահպանման կարողություն:

Ելույթներ ըստ թեմայի.

Նպատակը՝ թեմայի կամ հարցի խորացված ուսումնասիրում:

Գնահատման չափանիշները՝ պատասխանի տրամաբանական կառուցում, տեսական եւ կիրառական գիտելիքների համադրում, օրինակներ բերելու ունակություն, տեսակետների պատճառաբանվածություն:

Ստուգարք.

Նպատակը՝ ստուգել ուսանողների գիտելիքները եւ ելույթների վերլուծության ունակությունը ստացված գիտելիքների արդյունքում: